

Список використаної літератури

1. *Marcus, A.* Handbook of Human-Computer Interface Design. – Lawrence Erlbaum Associates, 2002. – 480 p.
2. *Бурдина, Н. А.* Архитектурная форма и человек: роль бессознательного в процессах восприятия // Известия вузов, № 6, 2004. – С. 24–39.
3. *Зубинский, А.* Метафоры пользовательского интерфейса // <http://www.grphicon.ru>
4. *Левин-Стросс, К.* Первобытное мышление – исследование особенностей мышления, мифологии и ритуального поведения людей. – М.: «Республика», 1994. – 384 с.
5. *Лосев, А. Ф.* Диалектика мифа. – М.: «Правда», 1990. – 235 с.
6. *Люшер, М.* Какого цвета ваша жизнь. Закон гармонии в нас. – М.: «ИСКР», 2008. – 252 с.
7. *Норрис, С.* «Секреты цветотерапии». – М.: «АСТ», 2004. – 294 с.
8. *Попик, В. І.* Проблеми розвитку біографічних досліджень та формування вітчизняних бібліографічних ресурсів // Українська біографістика. Зб. наук. праць. Вип. 3. – К., 2005. – С. 15–27
9. *Щедровицкий, Л. П., Пископнель, А. А.* Перспективы развития инженерной психологии // «Вестник МГУ». Сер. 14. Психология. – № 1. – 1981. – С. 22–32.
10. *Яценко, О. М., Куриленко, Т. В., Мельник, Н. І.* Комп'ютерна база даних «Джерела національної біографістики» і перспективи її використання для інформаційно-бібліографічного забезпечення біографічних досліджень // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2002. – Вип. 8. – С. 404–410.

УДК 027.625(477):004

Наталія Марченко,

старший науковий співробітник НБУВ,
канд. іст. наук

ПЕРСОНОЛОГІЧНА ІНФОРМАЦІЯ НА САЙТАХ ДИТЯЧИХ БІБЛІОТЕК

Нині в Україні широко дискутуються питання біографістики та біографіки¹, зокрема й щодо представлення біографічних документів в електронному варіанті². Важко не погодитися з думкою В. І. Попика стосовно того, що «у науковому плані питання про те, яку конкретно роль відіграє біографічна інформація в науці та в суспільстві, в чому полягають механізми її функціонування та впливу, які тенденції у цій галузі спостерігаються, в яких оптимальних формах і для чого вона повинна накопичуватися, для кого і як розповсюджуватися, хто є її споживачем — в соціальному, освітньому, віковому, професійному розрізах, які історичні постаті цікавлять спеціалістів і простих читачів, що вони шукають в їхніх біографіях і багато інших запитань залишаються на наш час все ще не тільки не вирішеними, а й недостатньо заявленими»³. Саме постановка, окреслення та вирішення означених і супутних проблем, а не механічне накопичення та аналіз документів, лежать в основі створення Українського національного біографічного архіву (УНБА), над яким нині працює Інститут біографічних досліджень НБУВ спільно з Українським мовно-інформаційним фондом НАН України. Належне місце в УНБА мають посісти й персоналії провідних діячів у галузі книговидання для дітей. (А це не лише майстри слова, а й ілюстратори, перекладачі, журналісти, методисти, упорядники, критики та видавці.) Водночас у перспективі УНБА має містити посилання на адаптовані для шкільного (зокрема й суто дитячого) вжитку біографічні документи та відомості, давати змогу виокремлювати з масиву персоналогічних даних інформацію про дитинство, виховання та навчання, батьківство та педагогічні погляди особи. Ці завдання потребують значної попередньої роботи не тільки з погляду джерелознавства, а й щодо з'ясування термінологічної та поняттєвої бази міжпредметного наукового поля, що нині окреслюється визначеннями «дитяча література», «видання для дітей», «коло дитячого читання», «видання для шкільного вжитку» та щодо вироблення просопографічно та педагогічно внормованих методик адаптації для дитячого сприйняття біографічної інформації.

Нині неможливо науково достовірно визначити, хто саме входить в коло осіб, перейнятих «книговидаванням для дітей»: йдеться про письменників, які пишуть для дітей; методистів, які створюють навчальну та розвивальну книжку; перекладачів; дітей, які пишуть для ровесників; видавців; редакторів і упорядників, що створюють дитячі енциклопедії; художників, які працюють у цій царині; критиків. Чи слід брати до уваги «підручникотворення», методичну книжку та періодику для дітей? Що робити з книжками, які увійшли в коло дитячого читання, але їхні автори ніколи власне для дітей не писали (скажімо, Тарас Шевченко чи Микола Гоголь)?

Більшість таких питань досі не ставилися перед науковою громадськістю України, бо потребують не стільки накопичення інформації та її обробки, стільки теоретико-методологічних досліджень ⁴.

Найближчими до розв'язання проблем «дитячого» у сфері книговидавання є дитячі бібліотеки України, оскільки саме вони (на відміну від шкільних бібліотек, видавництва, дитячої періодици, шкільництва загалом) мають певну незаангажованість, сталість накопичення та аналізу даних щодо книговидавання для дітей. Водночас дитячі бібліотеки України на сьогодні не лише накопичили певний досвід у створенні електронних ресурсів, а й мають певні теоретичні напрацювання у цій галузі ⁵. Однак відображення саме біографічної інформації на сайтах і в електронних документах для дітей іще не йшлося.

Основою дослідження стали:

- ❖ інтернет-сайти дитячих бібліотек України (див. Додаток А);
- ❖ звіти Кримської республіканської дитячої бібліотеки ім. В. Орлова (далі – Кримська РДБ), 24 обласних і 2 міських (Києва, Севастополя) дитячих бібліотек України за 2002–2007 рр. (див. Додаток Б);
- ❖ фонд науково-методичного відділу НБУ для дітей;
- ❖ аналітичні огляди діяльності бібліотек України для дітей, зроблені працівниками Національної бібліотеки України для дітей (далі – НБУ для дітей) за 2002–2007 рр. ⁶

Станом на 01.01.07 р. в Україні функціонує 1208 спеціалізованих бібліотек для дітей, що включають: НБУ для дітей; Кримську РДБ; 24 обласні бібліотеки для дітей; центральні міські бібліотеки для дітей міст Києва та Севастополя; централізовані бібліотечні системи для дітей.

Нині 83 бібліотеки мають електронну адресу, 95 – адресу сайту ⁷. Слід брати до уваги, що частина бібліотек мають лише сторінки-домени у межах сайтів централізованих бібліотечних систем: Центральні міські бібліотеки для дітей Луцька, Тернополя, Вінниці – на сайтах відповідних міських

централізованих бібліотечних систем; Гайворонська, Сокальська, Дубенська районні бібліотеки для дітей – на сайтах відповідних центральних районних бібліотек; Березнівська, Зарічненська, Здолбунівська, Корецька, Рівненська, Сарненська центральні районні бібліотеки для дітей – на сайтах відповідних централізованих систем публічно-шкільних бібліотек тощо. Інші – лише заявлені домени. Відтак, на момент дослідження (01.12.08) лише 38 бібліотек для дітей мали власні сайти чи повноцінні домени у межах потужніших сайтів.

Першою інформатизацію розпочала Національна бібліотека України для дітей (далі – НБУ для дітей), що з 1992 р. почала працювати в автоматизованому режимі, а з 1 січня 1993 р. законсервувала традиційні карткові каталоги (зберігається лише генеральний).

Інформатизація дитячих бібліотек має певну специфіку: вони пов'язані з можливостями та потребами інформаційного потенціалу свого регіону й водночас мають конкретні специфічні завдання та чітко означене коло користувачів. Їм раніше, ніж іншим, довелося використовувати бібліотечно-інформаційний маркетинг, щоб знати спектр інформаційних послуг і продуктів, а також зарекомендувати себе як виробників, постачальників та інформаційних посередників, що й зумовило структуру та наповнення їхніх сайтів. Поширення набули фактографічні та документально-фактографічні бази, такі як «Освіта», «Законодавство з питань...», «Історія краю», «Письменники краю – дітям» тощо; бази даних змістовного читання; системи покажчиків зі світової літератури, мистецтва; найрізноманітніші віртуальні бібліотеки для дітей і інформаційні повідомлення та звіти, зокрема з краєзнавчої роботи бібліотек і дослідження власної історії віртуальні виставки та електронні видання місцевих авторів і митців.

Усі існуючі нині сайти дитячих бібліотек України (далі – СДБУ) з погляду біографістики та біографіки можна умовно поділити на три групи ⁸:

1. – фактично ненаповнені;
2. – наповнені даними, не придатними для наукового використання;
3. – такі, що містять науково достовірні дані.

До перших слід віднести СДБУ, наявні у звітах і адресно відображені на сайті НБУ для дітей, але фактично (на 01.12.08) не діючі або такі, що становлять лише заголовну сторінку без наповнення чи з незначним довідково-організаційним матеріалом. Це СДБУ:

**Центральної міської бібліотеки для дітей м. Вінниці,
Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей,
Донецької обласної бібліотеки для дітей,**

**Центральної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка м. Києва,
Гайворонської районної бібліотеки для дітей,
Львівської обласної бібліотеки для дітей,
Центральної міської бібліотеки ЦБС для дітей м. Львова,
Сокальської районної бібліотеки для дітей,
Березнівської центральної районної бібліотеки для дітей,
Зарічненської районної бібліотеки для дітей,
Корецької районної бібліотеки для дітей,
Тернопільської обласної бібліотеки для дітей,
Заліщанської районної бібліотеки для дітей,
Черкаської обласної бібліотеки для дітей ім. О. Кошового,
Хмельницької обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка.**

До другої групи належать СДБУ, що мають розгорнуту структуру та є цікавими для свого користувача, але не становлять значного інтересу для науковця, оскільки або зовсім не містять систематизованої персоніологічної інформації, або вона науково застаріла, недостовірна, неналежно систематизована тощо.

Сайт **Кримської РДБ** містить лише обкладинки власних видань на паперових носіях і анотації до них ⁹. Натомість бібліоогляд книжок місцевої письменниці та перекладача Ольги Тімохіної ¹⁰ вміщує вичерпну бібліографію творів авторки ¹¹ за 1997–2002 рр., повністю засновану на регіональних виданнях і періодиці. Цікавими для біографіста є також біобібліографічні покажчики, присвячені життю та творчості В. Орлова, долю якого на достатньому науковому рівні досліджує бібліотека. На жаль, календарі «Дитячі письменники-ювіляри» ¹² та «Примерный перечень юбилейных и памятных дат в помощь планированию» зацікавлені не викликають, бо є простим списком. А видання «И это всё о Крыме: Путеводитель по истории «Крымуша», «Мій Крим і я: дайджест із літературного краєзнавства», серія «Крымские писатели-ювиляры – детям и подросткам» ¹³ містять вибірку та не завжди вичерпну інформацію.

Сайт **Централізованої міської бібліотеки для дітей м. Луцька** має сторінку «Письменники Волині – дітям», де розміщено фото, стислу біографічну довідку кожного автора та списки рекомендованої літератури ¹⁴, а також – детальніші біографічні розповіді про Бородуліна Св. І. та Горик Н. П. (із вказівкою на джерело інформації ¹⁵), повноцінні нариси про Слапчук В. Д. і Струцюк Й. Г.

Сайт **Дніпропетровської централізованої системи бібліотек для дітей** включає лише серію «Чарівна книжка» місцевих авторів і сучасних дніпропетровських ілюстраторів ¹⁶. Але доступним на сайті є лише перелік

17 книжечок, що тільки засвідчує існування того чи іншого письменника.

На сайті **Краматорської центральної міської бібліотеки для дітей ім. О. С. Пушкіна** вміщено домен «Літературний краматорськ» ¹⁷, присвячений місцевим авторам, які пишуть для дітей. Кожна персоналія містить коротку біографічну розповідь, фото, зображення обкладинки книжки та її текст або добірку краших творів автора.

У домені «Видання бібліотеки» розміщено повнотекстові електронні версії друкованих книг. Особливу зацікавленість викликає цикл методико-бібліографічних рекомендацій із вивчення літератури рідного краю «Наш Донбас – це край багатий, як про нього не співати?», створений відповідно до «Тематики уроків літератури рідного краю», ухваленої методичним кабінетом Краматорського МіськВО. Цикл складається з 3-х випусків. Випуск 1-й – «Рідний край у поетичному слові сучасних донецьких поетів» дає інформацію про поетів, життя і творчість яких не відображені, або недостатньо відображена в інших посібниках з літератури рідного краю, – Галину Гордасевич, Геннадія Мороза та Євгена Летюка. Кожна персоналія складається з короткої біографічної розповіді, рекомендованих до вивчення творів та бібліографії. Випуск 2-й – «Таємничий відгук давнини (Фольклор Донбасу)» – цікавий хіба що окремими позиціями зі списку рекомендованої літератури, як і Випуск 3-й – «Голоси донецької діаспори», присвячений Василеві Гайворонському (США), Леоніду Лиману (США), Еммі Андієвській (Німеччина) та Володимирі Біляєву (США), що містить ще й повну бібліо- та веббіографію.

Сайт **Житомирської обласної бібліотеки для дітей** на сторінці «Житомирщина краєзнавча» подає лише домен «Книги для дітей», де розміщено короткі замітки про місцевих дитячих письменників ¹⁸ та перелік їхніх книжечок зі світлинами обкладинок.

Сайт **Луганської обласної дитячої бібліотеки** містить сторінку «Гордість землі Луганської», де можна знайти не дуже вдалі розповіді про Бориса Грінченка, Володимира Даля, молодогвардійців і краєзнавчий хронограф низької якості. Натомість бібліотека втілює комплексно-цільову програму з розвитку краєзнавчої роботи «Бібліотечне краєзнавство дітям» на період до 2010 р. ¹⁹: розроблено положення та внесено більше двохсот записів до електронної бази даних «Кращі люди Луганщини»; видається серія «Наші люди» ²⁰; біобібліографічні покажчики «Письменники Луганщини — дітям» і «Гордість землі Луганської» ²¹; створюється щорічний фактографічний календар із обов'язковими рубриками «Краєзнавчі дати» та «Видатні ювіляри-земляки».

Сайт **Дубенської районної бібліотеки для дітей** у розділі «Літературна

Дубенщина» вміщує стислі відомості про дитячих письменників Дубенського краю ²².

Сайт **Здолбунівської районної бібліотеки для дітей та юнацтва** має охайно виконані, наповнені значною кількістю довідкового та ілюстративного матеріалу віртуальні виставки, присвячені Борисові Тену, Миколі Гоголю, Олесю Гончару, Валер'яну Поліщуку, Іванові Франку та Уласові Самчуку.

Рівненська районна бібліотека для дітей на сторінці сайту «Література краю» презентує уривки з творів (чи добірки віршів) і фото обкладинок видань місцевих авторів ²³.

Сарненська районна бібліотека для дітей має на сайті домен «Митці Сарненщини», де розміщено біографічні довідки та нариси за темами: «Вони прославили наш край» ²⁴, «Композитори» ²⁵, «Літератори» ²⁶ тощо. Леоніду Кулішу-Зіньківу, на відміну від інших письменників, присвячено повноцінний матеріал (біографія, твори, тощо).

Сайт **Центральної дитячої бібліотеки м. Тернополя** містить сторінку «Видатні люди краю» з біографічними нарисами, світлинами та бібліографією ²⁷.

Сайт **Харківської обласної бібліотеки для дітей** повністю не відображає її роботи. Поза ним опинилися довідкові видання серії «Харківські письменники – дітям» ²⁸, «Великі харків'яни», «Музики харківщин», «Українські письменники – дітям», «Харківські герби та губернатори». Нині на сайті в повнотекстовому варіанті доступні лише серія дайджестів «Казкарі – ювіляри» ²⁹ та низка пам'яток читачеві «Письменники – ювіляри» ³⁰. Як і в попередніх випадках, цілком задовольняючи потреби свого користувача, вони не становлять наукового інтересу, за винятком пам'ятки, присвяченої харківській письменниці І. А. Гофф, де, поза стислим біографічним нарисом, вказано, які саме її книжки є у фондах бібліотеки, наведено вебліографію.

Сайт **Чернігівської обласної бібліотеки для дітей ім. М. Островського** містить розділ «Край, де ми живемо», де серед іншого («Чернігів і тисячоліття», «Історичні пам'ятки», «Перші друкарні нашого краю», «Літературні музеї Чернігівщини» тощо) є домени «Літературна карта Чернігівщини», «Історія Чернігівщини в особах» та «Дитячі письменники Чернігівщини». Календар пам'ятних дат сайту тематично означений («Література», «Мистецтво», «Красназнавство») та містить інформацію про відомих людей Чернігівщини (ППП, дати народження та смерті, рід діяльності, зв'язок із Чернігівщиною).

Домен «Дитячі письменники Чернігівщини» ³¹ дає скупі біографічні

довідки, фото та зображення обкладинок книжок місцевих авторів. Відсутні біо- та бібліографія.

Домен «Історія Чернігівщини в особах» ³² містить електронні варіанти красназничих дайджест-читань для учнів 7–9-х класів (серія існує з 2003 р.), що окрім невеликої біографічної довідки, зорієнтованої на висвітлення зв'язку персоналії з Чернігівщиною, вміщують також стислу бібліографію, більшу частину якої, за винятком енциклопедичних і довідкових видань, складають матеріали місцевої періодики.

Також сайт має перелік усіх видань бібліотеки на паперових носіях від 2001 р. без анотацій ³³ та «літературну карту» Чернігівщини, створену юними красназничими в межах конкурсу «кращий читач України», котра містить стислу довідку без зазначення джерел на 53 особи, що народились чи перебували на Чернігівщині, – від давнини до сучасності.

Досить розмаїтий за наповненням сайт **Центральної бібліотечної системи для дітей м. Севастополя**, що об'єднує сайти Севастопольської центральної міської бібліотеки для дітей ім. А. П. Гайдара, бібліотеки «Дружби народів» ³⁴ і бібліотеки ім. О. Г. Черкашина, також домени «Севастопольські художники» ³⁵, «Про крейсер «Михайло Кутузов», віртуального музею дитячої книжки письменника Євгенія Білоусова ³⁶, музею письменника О. Г. Черкашина ³⁷, що не досить інформативний із погляду біографістики, оскільки лише вказує на можливі шляхи пошуку, але не містить джерел. А наявні на сайті ЦБСД м. Севастополя у розділі «Світ книжкового полювання» рекомендаційні списки «Севастополь в Великій Отчественной Войне», «Астрид Линдгрэн – волшебница из Швеции», «Севастополь в истории Крымской войны» та бібліографічний міні-довідник «Писатели страны Детства», присвячений дитячим письменникам-ювілярам 2003 р. (О. Беляєву, Кіру Буличову, А. Гаюдару, В. Голявкіну та Б. Чалому), дають лише вторинну інформацію, як і «Календар знаменних і пам'ятних дат Криму та Севастополя». Що стосується документів на паперових носіях, – інформація цих джерел не тільки неповна, заснована на виданнях радянської доби, а й помітно заангажована (чимало виразів на кшталт: «не изменили общей мечте о лучшей доле для народа России» тощо) ³⁸. Слід відмітити, що в бібліотеці ім. А. П. Гайдара діє повноцінний відділ рідкісної книги та Музей дитячої книги, де зібрано не лише доступні в інших книгозбірнях дореволюційні видання, а й друковані твори для дітей (книги, журнали, листівки, плакати, зокрема, низка довоєнних красназничих видань, унікальні колекції книг ³⁹).

До третьої групи СДБУ належать сайти, розраховані здебільшого на біографіста, оскільки не лише вміщують повнотекстові версії своїх видань,

а й створюють їх разом з іншими інформаційними продуктами на належному науково-методичному рівні.

Доцільно зауважити, що йдеться не про якість роботи взагалі ⁴⁰, а про дотримання вимог наукового опрацювання та викладу матеріалу, як-от: обов'язкове зазначення псевдоніму, дівочого прізвища, дати та місця народження та смерті; вказівка, на яких саме джерелах засновувалася та чи інша довідка, біографічна розвідка тощо; примітка, що в даний список увійшли не всі твори автора, а «лише ті, що є у фондах», «рекомендовані до читання в даному віці», «опубліковані в регіональних виданнях», «що вийшли друком упродовж певного часу» тощо; коли йдеться про сучасних місцевих авторів, – зазначення, кому саме належить уміщена в довіднику розвідка про нього.

Окремо слід спинитися на роботі **Національної бібліотеки України для дітей**, яка була і залишається науково-методичним, бібліографічним та інформаційним центром дослідження книговидання для дітей в Україні. Усі відомості та документи, розміщені на її сайті, достовірні, виважені та заслуговують на увагу.

Зокрема, вивірена інформація про персоналії міститься у щорічному «Календарі знаменних і пам'ятних дат»; політематичному електронному рекомендаційному покажчику (зокрема у розділах: «Мандруємо по планеті» (країнознавство), «Дорога до храму» (релігія), «Письменник і природа» (біобібліографічний покажчик) тощо.

Сайт бібліотеки має електронні версії усіх її видавничих проєктів, і чи не всі вони можуть допомогти науковцеві. Так, науково-допоміжний бібліографічний покажчик для організаторів дитячого читання «Українська дитяча література» містить анотовану інформацію про всі видання, що надходять до бібліотеки, зокрема й матеріали періодичних видань для дітей. Цікавими є розділи «Історія та критика української дитячої літератури на сторінках періодичних видань», «Персоналії».

Видається також низка біобібліографічних пам'яток, довідок, розповідей і нарисів для учнів про класиків української та зарубіжної літератури, вітчизняних митців ⁴¹, що формально зорієнтовані на користувачів-дітей. Натомість подана в них інформація (біографічна розповідь, широкі анотації до кращих творів, бібліографія, біобібліографія, вебліографія) може прислужитися і вченому.

Так само ґрунтовні, науково-достовірні інформаційні списки літератури, довідки та методичні поради для організаторів дитячого читання та вчителів ⁴², що крім обов'язкових позицій (біографічний нарис, бібліографія, біобібліографія, вебліографія) містять низку уточнюючих

даних (премії, нагороди, музеї, пам'ятники, іконографія – щодо Г. К. Андерсена; аналіз творчості, методика проведення гри за текстами – щодо А. О. Мілна; ілюстратори творів – щодо М. П. Трублаїні, М. Коцюбинського тощо).

Окремої розмови заслуговує серія рекомендаційних бібліографічних покажчиків-дайджестів для читачів старшого шкільного віку «Українська наука у світовій науці», оскільки рубрика «Хімія відкриває, створює, досліджує» містить розділ «Творці хімії з України» ⁴³, «Усі відкриття ведуть ... у фізику» – розділ «Творці фізики з України» ⁴⁴, «Біологічні науки — науки про живу природу» мають розділ «Учені-біологи України» ⁴⁵, «Королева всіх наук: про математику та математиків» – розділ «Творці математики з України» ⁴⁶. Кожна персоналія вміщує: фото, біографічну довідку, біобібліографію (зорієнтовану на читача-дитину) та посилання на видання, де можна прочитати про інших вітчизняних учених даної галузі знання.

Варто згадати видання, які популяризують відомості про творчість художників-ілюстраторів дитячої книги. Яскравий приклад – довідник «Пензлик художника творить казки», що включає розділи «Майстри пензля – дітям: українські художники-ілюстратори — ювіляри 2008 року» ⁴⁷ (стисла біографічна довідка та перелік видань для дітей, проілюстрованих митцем), також «Корифеї російської книжкової графіки: російські художники-ілюстратори — ювіляри 2008 року» ⁴⁸ та «Його називали російським Уолтом Діснеєм: 105 років від дня народження Володимира Сутєєва».

Стислі довідки про українців, які побували у космосі, містить «Космічна карта України» в рекомендаційному бібліографічному покажчику для читачів-учнів 7–9-х класів про С. Корольова ⁴⁹.

Подією став посібник для учнів 7–9-х класів «Українські письменники – герої художніх творів», що складається з окремих бесід ⁵⁰. За основу групування джерел у ньому взято біографічну канву життя або хронологічні межі творчості літературного діяча. Бесіди розміщуються за часом вступу письменника у літературний процес і спираються на присвячені йому художні тексти. Посібник містить вичерпну бібліографію художніх прозових творів про кожен персоналію.

Так, на сайті **Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва** на сторінці «Видавнича діяльність» доступні електронні варіанти видань ⁵¹ (без зазначення року їх випуску) та план-проспект видавничої діяльності на наступний рік. Вартий уваги покажчик «Письменники Закарпаття – дітям» ⁵², створений на основі низки регіональних довідників і посібників ⁵³

із залученням спеціально написаних місцевими вченими статей. Показчик містить відомості про двадцятьох авторів, які співпрацюють із бібліотеками Закарпаття⁵⁴. Про частину персоналій подаються стислі біографічні розповіді, адаптовані до сприйняття дітей, світлини, зображення обкладинок найвідоміших книжок і повну бібліографію творів (окремі видання, публікації в пресі та збірниках, переклади) кожного автора. Бібліографічні відомості – неповні. Наприклад, перекладацькі праці С. І. Жупаніна виділені окремо за мовами перекладу (російська, словацька, угорська), а переклади В. І. Ладижця розміщені у загальному списку. Бібліографічні списки рецензій до творів наявні епізодично. Цікавими є відомості про книжки, що невідомі широкому колу читачів, оскільки видрукувані лише в місцевій дитячій періодиці районними чи обласними видавництвами (зокрема в період 80–90-х рр.). Окремо подано біобібліографію, анотації до кращих творів, бібліографію пісень та методичних праць (якщо такі є). Оскільки у показчику поруч опинилися постаті всеукраїнського значення та люди широко знані лише в регіоні, відомості подано нерівноцінно: наприклад, у матеріалі про відомого письменника та педагога Ласло Карловича Балли (близько 50-ти книжок) відсутня навіть бібліографія, а про поета районного рівня інформація подається досить обширно. Є певні зауваження і щодо інших видань, вони містять вичерпну та достовірну інформацію про місцеву періодику та видання для шкільного віку.

Сайт **Миколаївської обласної бібліотеки для дітей імені В. Лягіна** на сторінці «Моя Миколаївщина» поряд із доменами «Мандрівка музеями Миколаївщини» та «Пам'ятники та пам'ятні місця Миколаєва» містить бібліографічний показчик «Миколаївські письменники – дітям»⁵⁵, де на кожну персоналію дається стисла біографічна довідка, перелік основних творів для дитячого читання, біобібліографія. Проте не вказано, на яких саме фондах засновано відбір. Те саме стосується й бібліографічного показчика «Нові імена в українській дитячій літературі»⁵⁶ на сторінці «Книжкова галактика», що чи не єдиний нині надає інформацію про дитячих письменників, які стали популярними останнім часом. Про кожну персоналію вміщено стислу біографічну довідку, бібліографію та біобібліографію.

У бібліотеці видається також низка бібліографічних видань, що можуть бути цінними для біографіста, хоча й не відображені в електронному вигляді, зокрема, інформаційно-бібліографічний дайджест «Миколаївщина вчора, сьогодні, завтра»⁵⁷, що має вартість як джерело відомостей про дитячих письменників чи дитинство відомих людей регіону⁵⁸.

Сайт **Центральної бібліотеки для дітей м. Миколаєва імені Ш. Кобера і Хоменко**, крім сторінок на кшталт «Былое и дамы: женщины в жизни писателей» та «Виртуальные прогулки Николаевом», містить міні-довідник «Литературная Николаевщина»⁵⁹, присвячений творчості миколаївських письменників, творчість яких вивчається у програмі курсу «Література рідного краю». Довідник містить стислі біографічні довідки про авторів та короткі бібліографічні списки (від 1 до 8 позицій). Зазначено, що при його укладанні використовувалися матеріали прес-архіву та краєзнавчі фонди ЦДБ Миколаєва, автобіографії письменників. У розділі «Методические и библиографические материалы, изданные в библиотеке» доступний лише перелік видрукуваного⁶⁰.

Сайт **Херсонської обласної бібліотеки для дітей** містить декілька серій електронних відповідників біобібліографічних і рекомендаційних бібліографічних показчиків (літературознавчі статті, біографічні нариси, бібліографія) про письменників Херсонщини. Слід відзначити коректно складену бібліографію (зазначено джерельну базу видань, часові межі огляду тощо), значну кількість написаних розвідок із залученням краєзнавчого матеріалу. На сторінці «Таврика» поряд із доменами «Краєзнавство для школярів і вчителів», «Херсонщина в Мережі», «Знаменні та пам'ятні дати нашого краю на 2009 рік» розміщено серії біобібліографічних показчиків «Літературно-краєзнавчі студії»⁶¹ та «Херсонські письменники – дітям»⁶².

«Літературно-краєзнавчі студії» подають збірки літературних розвідок та бібліографічних нарисів місцевих авторів (у передмові зазначено принципи та джерельну базу формування збірок і вміщених у них бібліографічних списків, проанотовано всі матеріали, є інформація про внесок письменника в літературу для дітей та зв'язок із Херсонщиною, залучено документи місцевих музеїв, архівів і бібліотек). Так, збірник, присвячений Дніпровій Чайці, містить: розділ, написаний за документальними джерелами літературного відділу обласного краєзнавчого музею; літературознавчу розвідку викладача Херсонського педагогічного інституту; нарис про доробок для дітей місцевого дитячого письменника; бібліографічні списки літератури, що найбільш повно висвітлюють херсонський період життя письменниці; документи з фондів обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Горького та обласної дитячої бібліотеки; сценарій театралізованого уроку-ознайомлення. Вказано, що бібліографічна частина збірки продовжує життєпис Дніпрові Чайки, представлений у 5-томному словнику «Українські письменники» (К., 1963), що обумовило хронологічні рамки (з 1960 р. по жовтень 1996 р.) відбору, а

статті з газет та журналів представлені за останні 10 років, зважаючи на умови зберігання періодичних видань у масових бібліотеках області. Щодо Миколи Чернявського – вказано, коли саме закінчено відбір, зазначено, що видання творів письменника подано з вичерпною повнотою, а окремі публікації в збірках та виданнях, що продовжуються, супроводжуються сиглами фондотримачів (зокрема й приватних). Стосовно Бориса Грінченка, – зазначено, що в текстах залишені авторські бібліографічні описи та підрядкові посилання, якщо видання документа виходить за межі хронологічного відбору посібника, а видання до 1992 р. можна знайти у бібліографічному покажчику «Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 1993 рік» (Херсон, 1993). А щодо Миколи Куліша вказано, що покажчик містить документи, видані до 1992 р. лише якщо вони не відображені у персональному покажчику (Херсон, 1992).

Серія біобібліографічних покажчиків «Херсонські письменники – дітям» варта уваги науковця та містить чимало цікавої інформації. Скажімо, рекомендаційний бібліографічний покажчик «Микола Братан» вміщує автобіографію письменника, написану саме для цього видання. Вся бібліографія відредагована репрезентантом і включає довідкові та бібліографічні видання, тематичні списки поезії для дитячого читання, школи, бібліотеки. Подано твори, видрукувані в регіональних видавництвах і пресі. Додано бібліографію критики, відібрану безпосередньо автором, сценарії свят і уроків за його творами, першопублікацію поезій. Варто зауважити, що автор широко друкувався та був критикований у місцевій пресі впродовж 1996–2006 рр., тому його бібліографія відобразила низку цікавих маловідомих видань⁶³, зокрема й електронних⁶⁴. Вичерпно вказано всі джерела формування покажчика й зазначено дату закінчення відбору документів і щодо інших персоналій, майже до всіх залучені документи місцевих архівів або особисті архіви авторів, що нині зберігаються в них удома.

Також сайт містить електронну бібліотеку сучасної дитячої літератури, створеної херсонськими письменниками – «Малючок-степовичок і Со». У книжечках для дітей херсонських письменників та біографічних нарисах про їх авторів нині розміщено твори В. М. Нижоголенко, М. О. Василенко, А. І. Дрозд, В. Н. Шаройко, Ю. К. Голобородько та біобібліографічні покажчики (у форматі pdf; 1.1 Mb) про вже згаданих авторів, що містять: фото; біографічну довідку, засновану на документах обласного краєзнавчого музею; спогади сучасників; літературознавчі розвідки про творчість; сценарії свят за творами; бібліографічні списки творів за роками, творів, опублікованих у збірниках, публікацій у періодиці;

біобібліографію; бібліографічні посібники (якщо є); першодрук творів, що раніше не друкувалися.

Слід відзначити високу фаховість підготовки цих видань. Скажімо, щодо відомостей про Алевтину Дрозд укладачі зазначають, що в бібліографічній частині посібника наводиться повний перелік збірок творів поетеси, з вичерпною повнотою представлені поетичні твори, вміщені в тематичних збірниках, бібліографічні посібники та довідкові видання, присвячені її творчості. А ось публікації поезій і літературно-критичні статті, огляди творчості, що друкувалися в періодичних виданнях, включено переважно за останні роки, починаючи з 1992 р., а також ті, що не увійшли до бібліографічної пам'ятки «Щаслива зоря Алевтини Дрозд» (Херсон, 1992 р.). Бібліографічні записи в разі необхідності супроводжуються короткими довідковими анотаціями. У межах розділів документи розташовані в єдиному алфавітному ряду. Вказано, коли саме завершено відбір документів. Щодо В. М. Нижоголенко – так само вказано, що до покажчика увійшли всі окремі видання творів, а також публікації в збірках, часописах, виявлені в результаті вивчення фондів, каталогів, картотек, бібліографічних джерел обласної книгозбірні для дітей і матеріалів власного архіву авторки. Відкриває покажчик стисла авторська біографія письменниці, ніде раніше не надрукована. Публікації творів представлені за останні вісім років (починаючи з 1996 р.), бо саме з цього часу письменниця активно друкується в літературно-художніх виданнях обласного, всеукраїнського та міжнародного (у межах СНД) масштабу. Оприлюднено також недруковані спогади про Я. Ю. Голобородька.

Окремо слід спинитися на бібліотеках, які поки що належно не використовують заявлені сайти, обмежуючи свою діяльність традиційним формами роботи.

У **Вінницькій обласній бібліотці для дітей ім. І. Я. Франка** створено покажчик «І. Я. Франко про дітей і для дітей»; у **Донецькій ОБД** – серію «Письменники Донбасу», в межах якої вийшли видання на кшталт «Донецькі літописці – ювіляри ... року». Сайт **Львівської ОБД** теж не містить електронних варіантів видань бібліотеки (зокрема, серії біобібліографічних покажчиків «Великі приятелі маленьких читачів»⁶⁵ і низки пам'яток «Імена»⁶⁶, присвячених видатним особам, пов'язаним із Львівщиною), що містять цікаві дані з місцевої періодици та видань для дітей.

Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка створила краєзнавчий довідник «Хмельниччина – земля любові нашої» і набір пам'яток для користувачів-учнів 5–9 класів «Історія Поділля в іменах»⁶⁷. Кожна пам'ятка крім вторинної інформації (портрет, біографічна

оповідь, фольклорні та художні тексти про героя) містить цікаву бібліографію з місцевих періодичних видань, зокрема дитячих.

Так само цікавою є серія «Подільські письменники – дітям»⁶⁸. Скажімо, біобібліографічний покажчик, присвячений М. Н. Магері⁶⁹, містить не лише біографічну розповідь, а й уривки з листів Олеса Гончара та Миколи Жулинського до М. Н. Магери, низку спогадів про нього, біобібліографію.

Сайт **Черкаської ОБД** не розміщує посібників на кшталт «Меценати Черкащини»⁷⁰, краєзнавчих розвідок «Репресовані письменники Черкащини», «Юні герої Черкащини» тощо, частково заснованих на місцевій бібліо- та вебліографії, так само як і рекомендаційні списки на зразок «що читати учням» із серії «Письменники Черкащини»⁷¹ та серії краєзнавчих розповідей для учнів 7–9 класів «Славетні українці – наші земляки»⁷². Виняток становить випуск № 5, присвячений художникам Черкащини⁷³, повністю базований на місцевому матеріалі (що саме з місцевого намальовано, чому, де і ким про це говорилося). Певну орієнтовну інформацію щодо дитячих письменників можна знайти також у довідках-календарях⁷⁴.

Бібліотеки, що не мають власних сайтів, натомість зазвичай мають друковані видання персоніологічної інформації.

Так, у **Волинській обласній бібліотеці для дітей** створено бібліографічні нариси «Вивчай і знай свій рідний край», «Дочка України – Волинь моя мила» та низку біобібліографічних довідок⁷⁵.

У **Одеській обласній бібліотеці для дітей ім. Н. К. Крупської** видається серія «Літературна слава Одеси» та покажчики про відомих земляків⁷⁶.

Київська обласна бібліотека для дітей веде значну краєзнавчу роботу, відображену в серіях: «Видатні жінки Київщини», «Видатні люди Київщини», «Бібліотеки – Київщинознавству», «Наші видатні земляки». Проте ці видання орієнтовані на дорослого читача. Окрім того, добір осіб для серій нічим не вмотивований (скажімо, щодо Миронівщини є покажчик про редактора районної газети В. Глуценка і відсутній про вченого В. Ремесла).

Рівненська обласна бібліотека для дітей видає щорічний інформаційний список книг «Новини літератури краєзнавчого характеру» та серії: «Письменники Рівненщини – дітям»⁷⁷, «Славетні земляки»⁷⁸, «Дослідники Рівненського краю»⁷⁹, низку рекомендаційних списків⁸⁰.

Серед видань **Сумської обласної бібліотеки для дітей** увагу привертають біобібліографічні покажчики на зразок «Імена на літературній карті Сумщини»⁸¹ (містять фото, біографічну довідку), бібліографію та біобібліографію, засновані лише на основі фондів бібліотеки);

«Письменники Сумщини у Великій Вітчизняній»⁸² (про осіб, які народилися, жили чи воювали на Сумщині⁸³).

Чернівецька обласна бібліотека для дітей створила бази даних «Видавнича діяльність на Буковині» та «Рідне місто» (засновані на місцевій періодиці та орієнтовані на потреби шкільництва), видала низку покажчиків про відомих земляків⁸⁴.

Отже, із переглянутих 38 сайтів дитячих бібліотек України 15 фактично не можуть нині бути використані вченим-біографістом, ще 18 – можуть допомогти лише частково, здебільшого в інформаційному плані. І лише 5 містять інформацію, що за своїми показниками може бути визнана джерелом для формування УНА чи ведення власне наукового пошуку.

Та все ж маємо визнати, що СДБУ, як і низка кращих друкованих покажчиків, створюваних дитячими бібліотеками України, можуть бути використані не лише їхнім специфічним користувачем, а й науковцем, що веде пошук у царині книговидання для дітей та суміжних галузях. Це зумовлено тим, що:

- ✓ здебільшого дитячі бібліотеки використовують місцевий краєзнавчий матеріал і, беручи до уваги їхнє цільове призначення та специфіку користувача, подають його значно докладніше, ніж інші книгозбірні. Відтак, каталоги дитячих бібліотек відображають рідкісну інформацію;

- ✓ саме дитячі бібліотеки збирають і систематизують інформацію та документні масиви про письменників, які пишуть для дітей, зокрема місцевих. Повнота інформації про дитинство та творчу працю місцевих діячів мистецтва і культури в них значно більша, ніж у «молодших» і функціонально обмеженіших шкільних та публічних бібліотеках.

Працю науковця-біографіста ускладнює безсистемність і неуніфікованість добору та подачі біобібліографічної інформації в дитячих бібліотеках. Водночас лише окремі з бібліотек на сьогодні створюють інформаційний матеріал, що може беззастережно визнаватися джерелом при формуванні Українського Біографічного Архіву чи іншого суто наукового продукту.

Відтак, доречними є:

- ✓ фахове унормування поняттєво-термінологічного апарату як у галузі книговидання для дітей, так і в суміжних галузях;

- ✓ надання (шляхом співпраці з НБУ для дітей, часописом «Світ дитячих бібліотек» тощо) фахової допомоги в розробці єдиного алгоритму створення всеукраїнського документного масиву: «Письменники, які пишуть для дітей в Україні» (стандартне анкетування ще живих майстрів слова, родичів і знайомих померлих, збір спогадів і документів особистих

архівів, створення належно оформленої біобібліографії, іконографії тощо відповідно до норм наукової подачі інформації);

✓ залучення до цієї роботи творчих спілок України, зокрема їхніх обласних відділень, що співпрацюють із місцевими дитячими бібліотеками та шкільництва (нові науково виважені підходи до практичної реалізації курсів «Люби та знай свій рідний край», «Література рідного краю», діапазон напрямків діяльності дитячих організацій і позакласної роботи).

Додаток А

Сайти бібліотек для дітей України, відображені в дослідженні

1. Державний заклад «Національна бібліотека для дітей України»
<http://www.chl.kiev.ua>
2. Кримська республіканська дитяча бібліотека ім. В. Орлова
<http://www.oglovka.crimea.ua>
3. Центральна міська бібліотека для дітей м. Вінниці
<http://www.vmr.gov.ua/info>.
4. Центральна міська бібліотека для дітей м. Луцька
<http://www.libres.lutsk.ua>
5. Комунальний заклад культури «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей» <http://www.biblio7.narod.ru>
6. Центральна міська бібліотека для дітей МКЗК «Централізована система бібліотек для дітей» м. Дніпропетровська <http://www.childlib.dp.ua>
7. Донецька обласна бібліотека для дітей ім. С. М. Кірова
<http://www.library.donetsk.ua/chlib>
8. Краматорська центральна бібліотека для дітей ім. О. Пушкіна Краматорської МЦБС <http://book-house.org>
9. Житомирська обласна бібліотека для дітей <http://childlibr.org.ua>
10. Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва
<http://zodub.uz.ua>
11. Славутицький бібліотечно-інформаційний центр для дітей і юнацтва
<http://www.investing.org.ua/biblinform>
12. Гайворонська районна бібліотека для дітей
<http://sites.google.com/site/hayvoron/silski-biblioteki>
13. Луганська обласна бібліотека для дітей <http://lep.lg.ua/~lodb>
14. Львівська обласна бібліотека для дітей <http://www.lodb.org.ua>
15. Центральна міська бібліотека централізованої бібліотечної системи для дітей м. Львова <http://www.biblioteka.lviv.ua>

16. Сокальська районна бібліотека для дітей
<http://www.library.sokal.lviv.ua/kids-kidslib.html>
17. Миколаївська обласна бібліотека для дітей імені В. Лягіна
<http://www.laginlib.org.ua>
18. Центральна міська бібліотека для дітей ім. Ш. Кобера і В. Хоменко м. Миколаєва <http://www.kinder.mksat.net>
19. Березнівська центральна районна бібліотека для дітей
<http://berezne.lib.rv.ua/berezne/arhnevs.html>
20. Дубенська районна бібліотека для дітей
<http://crbdubno.org.ua/index.html>
21. Зарічненська районна бібліотека для дітей
<http://zarichne.lib.rv.ua/index.html>
22. Здолбунівська районна бібліотека для дітей та юнацтва
<http://lib.ukrds.com.ua/index.php>
23. Корецька районна бібліотека для дітей <http://librkorec.at.ua>
24. Рівненська районна бібліотека для дітей
<http://rivne.lib.rv.ua/index.html>
25. Сарненська районна бібліотека для дітей <http://lib.sowa.com.ua>
26. Тернопільська обласна бібліотека для дітей
<http://www.chbibl.iatp.org.ua>
27. Центральна дитяча бібліотека м. Тернополя <http://cbs.at.ua/map.htm>
28. Заліщанська районна бібліотека для дітей
<http://www.zal-library.narod.ru/>
29. Харківська обласна бібліотека для дітей <http://www.bibl.kharkiv.com/>
30. Херсонська обласна бібліотека для дітей
<http://www.library.kherson.ua/>
31. Центральна міська бібліотека для дітей ЦБС м. Херсона
<http://www.cls.ks.ua/index.php>
32. Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка
<http://odb.km.ua>
33. Черкаська обласна бібліотека для дітей ім. О. Кошового
<http://chodb-ck.iatp.org.ua>
34. Чернігівська обласна бібліотека для дітей ім. М. Островського
<http://ostrovskogo.ok.net.ua>
35. Центральна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка м. Кисва
<http://www.shevkiyivlib.org.ua>
36. Центральна дитяча бібліотека ім. А. П. Гайдара
<http://www.childlib.iuf.net>

37. Бібліотека-філія № 7 ім. Г. О. Черкашина ЦБС для дітей м. Севастополя <http://www.cherkashin.iatr.jrg.ua>

38. Бібліотека «Дружби народів» – філія № 14 ЦБС для дітей м. Севастополя <http://www.friendlib.iuf.net>

Додаток Б

**Перелік дитячих бібліотек України,
звіти яких (2003–2007) використані в дослідженні**

1. Кримська республіканська дитяча бібліотека ім. В. Орлова
2. Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І. Я. Франка
3. Волинська обласна бібліотека для дітей
4. Комунальний заклад культури «Дніпропетровська обласна бібліотека для дітей»
5. Донецька обласна бібліотека для дітей ім. С. М. Кірова
6. Житомирська обласна бібліотека для дітей
7. Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва
8. Комунальний заклад «Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач»
9. Івано-Франківська обласна бібліотека для дітей
10. Київська обласна бібліотека для дітей
11. Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. А. П. Гайдара
12. Луганська обласна бібліотека для дітей
13. Львівська обласна бібліотека для дітей
14. Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна
15. Одеська обласна бібліотека для дітей ім. Н. К. Крупської
16. Полтавська обласна бібліотека для дітей ім. Панаса Мирного
17. Рівненська державна обласна бібліотека для дітей
18. Обласний комунальний заклад «Сумська обласна бібліотека для дітей ім. М. Островського»
19. Тернопільська обласна бібліотека для дітей
20. Харківська обласна бібліотека для дітей
21. Херсонська обласна бібліотека для дітей
22. Хмельницька обласна бібліотека для дітей імені Т. Г. Шевченка
23. Черкаська обласна бібліотека для дітей ім. О. Кошового
24. Чернівецька обласна бібліотека для дітей
25. Чернігівська обласна бібліотека для дітей ім. М. Островського
26. Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва
27. Центральна дитяча бібліотека ім. А. П. Гайдара м. Севастополя

Примітки

¹ Див. праці: *Валевский, А. Л.* Основания биографии. – К., 1993; Його ж. Биография как дисциплина гуманитарного цикла // Лица: биограф. альманах. – М.; СПб., 1995. – № 6; *Чушко, В. С.* Биографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України. – К., 1996. – С. 230; Український біографічний словник: історія і проблематика створення. Матеріали науково-практичної конференції. (Львів, 8–9 жовтня 1996 р.). – Л., 1997; *Лосиевский, И. Я.* Научная биография писателя: Проблемы интерпретации и типологии. – Х., 1998; *Попик, В. І.* Деякі принципи питання підготовки Українського біографічного словника // Наукові праці НБУВ. Бібліотека. Наука. Культура. Інформація. – Вип. 1. – К., 1998. – С. 397–402; Біографістика в контексті сучасних історичних та історіографічних досліджень: Харківський історіографічний збірник. – Х., 2003. – Вип. 6; *Попик, В. І.* Пріоритети розвитку сучасної української біографістики: вчора, сьогодні, завтра // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Вип. 14. – К., 2005. – С. 717–727; *Попик, В. І.* Проблеми розвитку біографічних досліджень та формування вітчизняних біобіографічних інформаційних ресурсів // Українська біографістика. Зб. наук. праць. – Вип. 3. – К., 2005. – С. 15–27; *Ляшко, С. М.* Структура дефініції у біографістиці // Українська біографістика. Зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 3. – С. 27–35; *Ляшко, С. М.* Основні види довідкових видань, біографічні довідкові видання в Україні // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 2006. – Вип. 16. – С. 458–470 та ін.

² *Попик, В. І.* Проблеми формування електронного українського біографічного архіву // Студії з архівної справи та документознавства. – Т. 12. – К., 2004. – С. 103–107; *Попик, В. І.* Всесвітня біографічна інформаційна система і завдання формування Українського національного біографічного архіву // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 2006. – Вип. 16. – С. 471–474; *Попик, В. І.* Украинский национальный биографический архив – неосъемлемая часть электронных научно-информационных ресурсов славянского мира // Українсько-македонський науковий збірник. – Вип. 2. – К., 2006. – С. 272–281; *Попик, В. І.* Вітчизняні електронні біографічні інформаційні ресурси: сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Вип. 19. – К., 2007. – С. 501–504, 507–512; *Попик, В. І.* Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації XXI століття // Українська біографістика: Зб. наук. праць. – К., 2008. – Випуск 4. – С. 8–40; *Костенко, Л. Й.* Проблеми формування електронних бібліотек України // Наукові праці НБУВ: Бібліотека. Наука. Культура. Інформація. – К., 1998. – Вип. 1. – С. 220–228; *Горовой, В. Н.* Социальные информационные базы в процессе формирования общества, основаного на знаниях // Библиотеки национальных академи наук: проблемы функционирования, тенденции развития. Научно-практич. и теоретический сб. – Вип. 4. – К., 2006. – С. 16–25.

³ *Попик, В. І.* Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації ХХІ століття / Українська біографістика. Зб. наук. праць. – К., 2008. – Випуск 4. – С. 8.

Див.: *Марченко, Н. П.* Не задля теоретичних абстракцій. (До питання розрізнення понять «дитяча книга», «дитяча література» та «література про дітей та дитинство» // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1996. – № 11. – С. 3–5; *Марченко, Н. П.* Архивный документ через возрастную стратификацию социальной истории // Материалы междунар. науч. конф. «Историки и архивисты: сотрудничество в сохранении и познании прошлого в интересах настоящего и будущего». – М., 1997. – С. 146–148; *Марченко, Н. П.* Дитяча книжка в Україні (1917–1923 рр.): проміжний підсумок бібліотечної та архівної евристики у царині книговидання для дітей в Україні (1917–1923 рр.) // Студії з архівної справи та документознавства. – Т. 2. – К., 1997. – 159 с. – С. 65–72.

⁵ На сторінках часопису «Світ дитячих бібліотек» неодноразово порушувалися питання представлення дитячих бібліотек України у мережі Інтернет. Низка найвагоміших публікацій увійшла до № 2 за 2005 р.: *Торлін, І.* Принципи построения тезауруса для детских библиотек (1995); *Торлін, И.* Автоматизация детских библиотек Украины: настоящее и будущее (1996); *Торлін, И.* Из опыта создания рекомендательного указателя литературы для детей на электронных носителях (1997); *Торлін, И.* Автоматизация детских библиотек Украины: проекты и реальность (1998); *Торлін, И., Дзюба, Н.* Web-site детской библиотеки: каким ему быть? (1999); *Дзюба, Н., Архипчук, Ю.* Первые шаги: из опыта обучения детей основам компьютерной грамотности и работе в Интернет; *Гречко Г.* Библиотека для детей – эпицентр информационной поддержки образования и его индикатор (2000); *Дзюба, Н., Кобзаренко, А.* Электронные ресурсы детских библиотек Украины и формирование информационной культуры читателей; *Торлін, И.* Право на информацию и детские библиотеки в условиях глобальной информатизации общества (2001); *Бондаренко, Я.* Детская библиотека как ресурс и инструмент для адаптации ребенка к потребностям информационного общества; *Бардашевська, А.* Інтернет для дітей: бібліотечна навігація; *Бардашевська, А., Кислова, О., Попова, Н.* Таврійська віртуальна бібліотека для дітей: корпоративний підхід до створення і використання регіональних електронних інформаційних ресурсів; *Семилет, Н.* Некоторые размышления о миссии детской библиотеки и примеры ее виртуального воплощения; *Сальникова, Н., Янушевич, Н., Капранова, С., Земская, Е.* Создание корпоративного информационного портала «Таврия» в сети Интернет: новые горизонты сотрудничества детских библиотек южного региона Украины; *Н. Янушевич, Е. Земская, С. Капранова.* Новые информационные технологии и Интернет; *Торлін, И.* Web-сайты детских библиотек: современное состояние и перспективы развития (2002); *Бондаренко, Я., Сафонова, Т.* Кто сказал, что библиография – это скучно?: Электронная рекомендательная библиография для детей; *Дзюба, Н.* Система лингвистического обеспечения АИБС детской библиотеки; *Тебенёва, И., Капранова, И. С., Сальникова, Н.* Интернет-центры: портрет в библиотечном интерьере; *Торлін, И.*

Виртуальные экспозиции на сайте Государственной библиотеки Украины для детей (2003); *Бондаренко, Я.* Web-сайт детской библиотеки как зеркало ее деятельности; *Сидоренко, Г., Сальникова, Н.* Информационно-ресурсный центр «LINGVA» в системе методического обеспечения информационных запросов педагогов (2004).

Також див.: *Торлін, І.* Віртуальне обслуговування в дитячих бібліотеках України (№ 3, 2005); *Дзюба, Н.* Веб-каталог Национальной библиотеки Украины для детей (№ 3, 2006); *Севостьянова, Г.* Інформаційна культура користувачів Луганської обласної бібліотеки для дітей (№ 3, 2007); *Дзюба, Н.* Електронне краєзнавство; *Горній, О., Кавунець, Н.* Новітні технології — невід’ємна складова сучасної бібліотеки. Презентація web-сайту Закарпатської обласної бібліотеки для дітей для юнацтва (№ 4, 2007); *Новицька, Н.* Навіщо бібліотеці Інтернет? (№ 2, 2008); *Михальчук, Л.* Сучасні інформаційні технології в бібліотечній практиці: реалії сьогодення світ дитячих бібліотек (№ 3, 2008).

⁶ Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології (Випуск 1. Огляд діяльності бібліотек України для дітей) // Державна б-ка України для дітей; уклад. Н. Й. Дзюба. – К., 2001. – 42 с.; Аналітичний огляд діяльності бібліотек України для дітей у 1999–2001 роках // Державна б-ка України для дітей; *Турбаніст Т. М., Загоруйко, Н. М., Дзюба, Н. Й.* та інш. – К., 2004. – 64 с.; *Дзюба, Н. Й.* Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології: Огляд діяльн. б-к України для дітей: Вип. 3 / НБУ для дітей. – К., 2005. – 45 с.; Аналітичний огляд діяльності бібліотек України для дітей у 2002–2004 рр. // НБУ для дітей. – К., 2006. – 65 с.; Аналітично-статистичний огляд діяльності бібліотек України для дітей у 1996–2005 рр. // Нац. б-ка України для дітей; уклад. Н. Г. Душенчук, І. В. Слободянюк. – К., 2006. – 24 с.

⁷ Дані наведено за вид.: Бібліотеки України для дітей: довідник / Нац. б-ка України для дітей; уклад.: Н. Г. Душенчук, Г. І. Погребняк, Л. П. Полікарпова; редкол.: А. С. Кобзаренко. (відп. ред.) [та ін.]. – Вінниця: Теза, 2008. – 311 с.

⁸ Частина бібліотек, маючи позитивний досвід підготовки цікавих нам видань на паперових носіях, не створили їхніх електронних відповідників. Тому про них йтиметься окремо.

⁹ Скажімо: Книжний ларчик Светланы Ягуповой: Методико-библиографические рекомендации по работе с книгами крымской писательницы / КРДБ им. В. Н. Орлова; сост.: О. В. Чернецкая, А. И. Олейникова. – Симферополь, 2007. – 42 с.

¹⁰ Добрые книжки Ольги Тимохиной. Библиообзор для юных читателей / Крымская республиканская дет. б-ка им. В. Н. Орлова; сост.: А. И. Олейникова, О. В. Чернецкая. – Симферополь, 2005. – 29 с.

¹¹ Йдеться про людину, що має 6 поетичних збірок обсягом 60–100 сторінок, більше 60 публікацій у пресі, 7 книг перекладів.

¹² Детские писатели-юбиляры 2008 года: Методико-библиографический анонс / КРДБ им. В. Н. Орлова; сост.: А. Э. Абляева, И. А. Пермякова. – Симферополь, 2007. – 38 с.

¹³ Як-от: Нузет Умеров: Биобиблиографический мини-справочник / КРДБ

им. В. Н. Орлова; сост. О. В. Чернецкая, А. И. Олейникова. – Симферополь, 2006. – 53 с. – (Крымские писатели-юбиляры – детям и подросткам).

¹⁴ Містить відомості про Богачука О. Т., Боярчука П. О., Вербича В. О., Гея В. С., Гуменюк Н. П., Корсака І. Ф., Маха П. П., Мандзюка Ф. Г. (Кость Волинська), Пронька М. Г., Скоклюка С. А., Чернецького І. І.

¹⁵ Календар знаменних і пам'ятних дат Волині на 2007 рік / ред-упоряд.: С. І. Ковальчук, Е. С. Ксендзук. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2006. – С. 94–97, 109–112).

¹⁶ *Аракелян, Л., Королевский, В.* Город грез: Сказки / худ. Л. Королевская. – Днепропетровск: Днепркнига, 2000. – 8 с.; *Бабенко, Е.* Огородные загадки: Стихи / Худ. Л. Решетова. – Днепропетровск: Днепркнига, 1998. – 8 с.; *Глянцева, А.* Вітрисько-хлопчисько: оповідання для дітей / худ. В. Бурлікова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1999. – 8 с.; *Грієва З.* Мандрівники: казка для дітей / худ. Л. Решетова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1999. – 8 с.; *Грієва, З.* Цуценятко та півник: Казка / худ. Н. Музиченко. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Зобенко, О.* Тополинний біль: оповідання для дітей / худ. Л. Королевська. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1999. – 8 с.; Казка про красуню і злу бабу / худ. Н. Музиченко. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Коваленко, Л.* Чарівник Веселкового Краю: Казка / худ. Л. Королевська. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Лебідь, Н. А.* Моя Україна: вірші для дітей / худ. Л. Королевська. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1999. – 8 с.; *Левченко, Л.* Золотий бриль: вірші для дітей / худ. Л. Тафійчук. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1999. – 8 с.; *Левченко, Л.* Навіщо птахові гніздо: вірші / худ. В. Бурлікова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Папиріна, О., Авраменко, А.* Найкращі друзі: оповідання для дітей / худ. І. Дорогань. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 2000. – 8 с.; *Прокопенко, І. М.* Іжачок-простачок: вірші / Худ. Л. Решетова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Прокопенко, І. М.* Конвалія: казка / худ. Л. Решетова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Пушкін, А. С.* Времена года: стихи для детей / худ. А. Репин. – Днепропетровск: Днепркнига, 1999. – 8 с.; *Пчілка, О.* Гарбузова родина: вірші / худ. Л. Решетова. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.; *Пчілка, О.* Діточкам: вірші / худ. Л. Королевська. – Дніпропетровськ: Дніпрокнига, 1998. – 8 с.

¹⁷ Белозерцева Л., Брусиловский Б., Вазович Н., Горовий Л., Дударчик З., Дятлікова Т., Кулініч М., Лапушкіна Н., Максименко О., Малєєва-Влавова Н., Остафійчук А., Пікалов В., Супліченко М., Чубатенко І., Шгаль А.

¹⁸ Містить відомості про Павленко Марію, Остапенка Бориса, Пономаренко Марію, Дацюк Василя.

¹⁹ Регламентується «Положенням про краєзнавчу роботу Луганської обласної бібліотеки для дітей».

²⁰ Пам'ятки, присвячені творчості місцевих письменників (Андрія Медведенка, Тетяни Дейнегіної та ін.).

²¹ Містять відомості про Володимира Даля, Всеволода Гаршина, Володимира Сосюру, Михайла Матусовського, Миколу Руденка, Владислава Титова, Павла Аедоніцького, Белу Руденко, Павла Луспекаєва.

²² Йдеться про Бардецького Богдана, Пшеничну Любов, Савчука Ярослава, Собецьку Тетяну.

²³ Йдеться про Михайла Степанюка, Ростислава Солоневського, Олександра Євтушка, Володимира Марценковського.

²⁴ Містить відомості про Григорія Шарпака, Петра Котка, Степана Чуприну, Казимира Дубровського, Бориса Шведа, Кліма Ткача, Михайла Ольшанського, Станіслава Ворцеля.

²⁵ Містить відомості про Віктора Торчика, Юрія Музиченка.

²⁶ Містить відомості про Степана Пінчука, Миколу Пінчука, Леоніда Куліша-Зіньківа, Раїсу Бричкову, Наталку Левчун, Лідію Гольонко, Валентина Петренко, Тетяну Корнійчук, Надію Свищевську, Василя Андрикевича, Зою Федорчук, Василя Терешкіна, Ліну Барабаш, Віру Швед, Юлю Гриневич.

²⁷ Містить відомості про Йосифа Сліпого, Ганну Крушельницьку, Богдана Лепкого, Олександра Барвінського, Романа Шухевича, Олега Ольжича, Олену Телігу.

²⁸ Присвячені А. Дімарову, Б. Краушу, В. Каві.

²⁹ Ч. I (Вільгельм Гауф, Астрід Ліндгрен, Льюїс Керролл, Джон Толкін), 2007 р.; Ч. II (Едуард Успенський, Корній Чуковський, Самуїл Маршак), 2007 р.; Ч. III (Сакаріас Топеліус, Ено Рауда), 2008 р.; Ч. IV (Джоель Чендлер Харріс, Клайв Стейплз Льюїс, Марія Гріпе), 2008 р.

³⁰ 2006 р. (Г. Е. Бічер-Стоу, О. М. Волков, І. Я. Франко); 2007 р. (Є. П. Гуцало, М. П. Трубляні, В. І. Кава, Є. П. Гребінка, Олена Теліга); 2008 р. (М. А. Пригара, І. А. Гофф).

³¹ Йдеться про Л. С. Ульяницьку, А. В. Сокіл, О. М. Конечну, В. М. Струтинського, П. І. Куценко, В. Й. Буденного, С. В. Дзюбу.

³² Йдеться про: Г. Щербину, Ю. Лисянського, М. Кибальчича, М. Самокиша, В. Лопату, І. Кочергу, Т. Шевченка, П. Прокоповича.

³³ Хмельниччина – земля любові нашої: довідник юного краєзнавця для користувачів-учнів 5–9 класів / Обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка. – Хмельницький, 2007. – 52 с. – (Хмельницькій області – 70 років); Духовна скарбниця поколінь: історія Хмельницької обласної бібліотеки для дітей імені Т. Г. Шевченка 1937–2007 рр. / Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка. – Хмельницький, 2007. – 48 с.; Охоронець рідного слова (до 85-річчя від дня народження М. Н. Магери): біобібліографічний покажчик / Обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка. – Хмельницький, 2007. – 42 с.; Золоті кораблі Василя Горбатюка (до 50-річчя від дня народження): біобібліографічний покажчик / Обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка. – Хмельницький, 2006. – 57 с.; серії «Ювілейна довідка» (Олег Ольжич, Леонід Глібов, Олена Теліга, Оксана Іваненко, Агнія Барто, Леся Українка та ін.); «Письменники-земляки – лауреати літературних премій»; набір пам'яток для користувачів – учнів 5–9 класів «Знані і знатні мої земляки» (Хмельницький, 2003): Верейський Г. С., Заремба В. І., Огієнко І. І., Січинський В. Ю., Сіцинський Ю. Й., Смотрицький Г. Д., Смотрицький М. Г.

³⁴ «Бібліотека Дружби народів» – філіал № 14 ЦБС для дітей м. Севастополя, що містить літературу про всі нації та народності, що населяють Крим.

³⁵ Це віртуальний аналог виставки-продажу картин місцевих авторів що понад 15 років діє в ЦДБ ім. А. П. Гайдара.

³⁶ Музей діє з 2005 р. у м. Севастополі у дитячій бібліотеці № 16. Євгенія Білоусов — педагог, вожатий «Артека», автор 33 дитячих книжок, Лауреат Державної Премії Автономної Республіки Крим, єдиний з українських дитячих письменників, відзначений за роки Незалежності вищою світовою нагородою в галузі дитячої літератури – Міжнародним Дипломом ІВВУ (ЮНЕСКО) імені Г.-Х. Андерсена.

³⁷ У Севастополі є Фонд історії та культури імені Генадія Черкашина, його ім'я носить дитяча бібліотека-філіал № 7, яка й створила Музей письменника Генадія Черкашина у 2002 р. (9 розділів, більше 2 тисяч оригінальних експонатів: твори, публіцистика, документи, нагороди, автографи тощо).

³⁸ Див.: Петро Петрович Шмидт (1867–1907). К 140-літтю со дня рождення русского революціонера-демократа, керівника вооруженого виступу на Чорноморському флоті в Севастополі в листопаді 1905 року. Памятка для ребят 12–15 лет / Центральная дет. б-ка ім. А. П. Гайдара; сост. Нагірняк Г. И. – Севастополь, 2007. – 15 с.

³⁹ Зокрема, 557 книг із автографами із зібрання Бориса Каміра, заступника головного редактора видавництва «Дитяча література», повне зібрання книжок і матеріалів про життя і творчість А. Гайдара, зібрання творів для дітей письменників Криму та Севастополя тощо.

⁴⁰ Орієнтовані на дітей видання бібліотек мають власні цілі, завдання, а відтак і форми.

⁴¹ Йдеться про Ю. Яриша, Памелу Ліндон Треверс, Е. М. Успенського, Г. Малик, І. Кавалерідзе, О. Міщенко.

⁴² Йдеться про Г. К. Андерсена, Астрід Ліндгрєн, Карло Коллоді, А. О. Мілна, М. П. Трублаїні, Д. Білоуса, О. Іваненка, М. Коцюбинського, П. Глазового, І. Огієнка, О. Телігу та ін.

⁴³ Містить відомості про В. І. Вернадського, І. Я. Горбачевського, М. Д. Зелінського, К. Б. Яцимирського, А. Т. Пилипенка.

⁴⁴ Містить відомості про С. Корольова, І. Пулюя, О. Смакулу, Ю. Кондратюка, Б. Грабовського.

⁴⁵ Містить відомості про М. Ф. Кашенка, В. І. Липського, А. М. Окснерау, М. Г. Холодного, І. І. Шмальгаузена.

⁴⁶ Містить відомості про Г. Ф. Вороного, В. М. Глушкова, М. О. Зарицького, М. П. Кравчука, В. Й. Левицького, М. В. Остроградського.

⁴⁷ Йдеться про Миколу Пшінку, Анатолія Василенка, Василя Перевальського, Григорія Малакова.

⁴⁸ Йдеться про Амінадава Канєвського, Володимира Конашевича, Льва Токмакова.

⁴⁹ Дорога до зірок: Сергій Павлович Корольов (1907–1966): рекомендаційний бібліографічний покажчик для читачів-учнів 7–9 класів (2008).

⁵⁰ Бесіди присвячені: Г. С. Сковороді, І. П. Котляревському, Г. Ф. Квітці-Основ'яненку, В. М. Забілі, Є. П. Гребінці, Т. Г. Шевченку, Л. І. Глібову, С. В. Руданському, Марку Вовчку, М. П. Старицькому, І. К. Карпенку-Карому, Панасу Мирному, П. А. Грабовському, І. Я. Франку, М. М. Коцюбинському, Лесі Українці, Лесю Мартовичу, В. С. Стефаніку, Марку Черемшині.

⁵¹ О. Духнович. Продовжувач традицій народних / укладач: В. П. Забалуєва (2003); Казковий світ дитинства Галини Малик / укладач: В. П. Забалуєва (2003); Людина щедрого таланту (До 80-річчя від дня народження В. І. Ладичця) / укладач: В. П. Забалуєва (2004); Політ крізь століття (до 150-річчя від дня народження Антуана де Сент-Екзюпері) / укладач: А. Фролова (2005); Я син народу, що вгору йде (До 150-річчя від дня народження І. Франка). Методико-бібліографічний матеріал / укладач: В. М. Чащина (2006); Співєць Срібної землі (до 110-річчя від дня народження Василя Степановича Гренджі-Донського 1897–1974). Методико-бібліографічний матеріал (2007); «Василь Стус: гармонія життя і творчості» (До 70-річчя від дня народження). Інструктивно-методичний лист (2007).

⁵² Письменники Закарпаття – дітям. Бібліографічний покажчик / Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва / уклад. Т. М. Вудмаска, О. М. Горкій – Ужгород, 2007. – 72 с.

⁵³ *Висоцька Таміла*. Жіночі постаті в історії Закарпаття: Кн. перша: наука, культура, мистецтво: біобібліографіч. довідник. – Ужгород // Вид-во В. Падяка, 2004. – 404 с.; Фото. – (Жіночі постаті в історії Закарпаття); Закарпатська література для дітей. 20 ст. Антологія / упорядкування, передмова та підготовка текстів Г. Малик. – Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2004. – 592 с.; *Хланта, І. В.* Літературне Закарпаття у 20 ст.: Бібліограф. Покажчик. – Ужгород: «Закарпаття» // 1995. – 967 с.

⁵⁴ Йдеться про В. І. Ладичця, С. І. Жупанина, Г. М. Малик, Л. П. Повх, Х. В. Кериту, О. О. Тимофєєва, Ю. В. Шип, С. С. Сороку, В. Г. Фесенко, В. В. Галас, Л. К. Балла, Б. М. Салаї, Ю. Ю. Погоріляк, І. Ю. Чопєя, І. Д. Щадей, П. М. Мідянку, М. В. Медєнці, Катєрину Вайнраух, С. П. Пацкан, П. Ф. Куртєнич.

⁵⁵ Йдеться про Аркаса М. М., Бердника О. П., Божаткіна М. І., Бойченка В. П., Вишєславського Л. М., Вінграновського М. С., Глазового П. П., Голубкова К. О., Глушко О. К., Григурка І. С., Дніпрову Чайку, Качана А. Л., Качуріна В. Т., Кременя Д. Д., Лисянського М. С., Сизонєнка О. О., Ходченка П. С., Черкасенка С. Ф., Чорноброва В. Г., Чижова Л. Я., Январьова Е. І.

⁵⁶ Йдеться про Володимира Арєнєва, Етері Басарію, Ніну Вернігору, Лєсю Вороніну, Ніну Воскрєсенську, Олександрє Дерманського, Сергія Дзюбу, Марину та Сергія Дяченків, Вадима Карпенка, Олену Комову, Леоніда Куліша-Зінківка, Галину Малик, Івана Малковича, Юрія Нікітінського, Сергія Оксєника, Марину Павленко, Галину Пагутяк, Ольгу Савицьку, Олександрє Старикова, Тамару Шульгу.

⁵⁷ Миколаївщина вчора, сьогодні, завтра. (Інформаційно-бібліографічний дайджест для бібліотєкарів, вчителів і керівників читання). До 65-річчя створєння Миколаївської області. Вип. 1 / Миколаївська б-ка для дітей ім. В. О. Лягіна / складач: О. Долинська. – Миколаїв, 2002. – 12 с.

⁵⁸ *Наточа, Е.* Юрий Крючков: «Сначала я строил модели, а потом – боевые корабли и подводные лодки» / О детстве доктора тех. наук, почётного гражданина г. Николаева, засл. работника культуры Украины // Малёк. – 2002. – № 5, – С. 2–3. – (Родом из детства); *Наточа, Е.* Евнан Мирзоев: «Я помню детства даже вкус, а нарисовать... не могу»: о Николаевском художнике // Малёк. – 2002. – № 4, – С. 2–3. – (Родом из детства); *Кремьнь, Д.* Соловей над синім морем: Нашому земляку, класику Української дитячої поезії, Анатолієві Качану – 60 // Рідне Прибужжя. – 2002. – 15 січня; *Качан, А. Л.* До синього моря хмарина пливе: Ліричні, ігрові та розважальні вірші для дітей. Збірка худ. І. Божко. – Одеса: Маяк, 2001. – 128 с.; *Чижова Л. Я.* Новорічна казка: Поетична сучасна казочка для дітей / Худож. Л. Ніколаєва. – Миколаїв: Вид-во МФ На УКМА, 2002. – 24 ст.: іл.

⁵⁹ Йдеться про Божаткіна М. І., Бойченка В. П., Вербець А. В., Вінграновського М. С., Вітренко А. М., Вороніну Л. Я., Дніпрову Чайку, Глушко О. К., Голубову Є. О., Григурко І. С., Качуріна В. Т., Кременя Д. Д., Куліченко Л. В., Лисянського М. С., Малярова О. О., Миронова Ю. О., Поперечного О. Г., Пучкова В. Ю., Слободянюка Б. Й., Сизоненко О. О., Харланович А. В., Ходченко П. С., Чижову Л. Я., Январьова Е. І.

⁶⁰ Дотичними до нашої теми є видання: Давным-давно окончен бой: 60-летию освобождения Николаева от немецко-фашистских захватчиков посвящается: Информационный список литературы для учащихся 5–9 классов / Центр. дет. б-ка им. Ш. Кобера и В. Хоменко г. Николаева; Сост. Д. Бабина. – Николаев, 2004. – С. 4; Мальчишки сорок первого: К 60-летию Великой Победы / Центр. дет. б-ка им. Ш. Кобера и В. Хоменко г. Николаева; Сост. Д. Щербина. – Николаев, 2005. – С. 2; Преодолев пространство и простор: Авиация и космос в Украине: Информационный вестник / Центр. дет. б-ка им. Ш. Кобера и В. Хоменко г. Николаева; сост. Д. Бабина. – Николаев, 2004. – 6 с.

⁶¹ Йдеться про Дніпрову Чайку, Миколу Чернявського, Бориса Грінченка, Миколу Куліша.

⁶² Йдеться про Миколу Братана, Анатолія Крата, Алевтину Дрозд, Валентину Нижегороденку, Євгена Фоміна, Аарона Копштейна, Володимира Плоткіна.

⁶³ Цілющі острови духовності: літ. посіб. для вчителів (розробка уроків). – Херсон, 2001; *Братан, М.* Пам'ятка читачеві / ОУНБ ім. О. М. Горького, обл. відня СП України, обл. орг. Т-ва книголюбів: склад. Г. П. Мокрицька; ред. М. А. Кацев. – Херсон, 1986. – С. 5.

⁶⁴ Урок «Херсонщина, моя ти рідна мати!» [Електронний ресурс] / С. Ф. Семенюк; ЗНЗ № 14, Херсонська ОБД, Міжшкільний портал «Клас». – Електрон. Дан. (1 файл). – [2006].

⁶⁵ Йдеться про І. Малковича, М. Людкевич та ін.

⁶⁶ Йдеться про Ю. Шухевича, І. Калинця, С. Крушельницьку, М. Петренка.

⁶⁷ Йдеться про Данила Нечая, Богдана Хмельницького, Максима Кривоноса, Северина Наливайка, Івана Богуна.

⁶⁸ Містить відомості про В. М. Баженова, Б. А. Грищука, М. П. Годованець,

В. І. Кравчука, М. Н. Магери, Л. П. Савчук, М. Ф. Федунця, М. Ф. Сушинську, Г. Я. Храпача.

⁶⁹ Охоронець рідного слова (до 85-річчя від дня народження М. Н. Магери): біобібліографічний покажчик / Обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка / Укладачі О. А. Суховська, Л. М. Марчук. – Хмельницький, 2007. – 42 с.

⁷⁰ Меценати Черкащини (бесіда про книги для учнів 5–9 класів) / Черкаська обласна бібліотека для дітей / підготувала О. П. Дубова. – Черкаси, 2006. – 24 с.

⁷¹ Йдеться про Д. Білоуса, М. Вайцмана, В. Гагтар, Г. Горбівненку, В. Лагоду, А. Носаня, М. Негоду, М. Прилуцького.

⁷² Славетні українці – наші земляки. Краєзнавча розповідь для учнів 7–9 класів / Черкаська обласна бібліотека для дітей / підготувала Л. О. Ткач. – Черкаси, 2005. – 40 с. – Випуск 6. Йдеться про Кондратюка Ю. В., Проскуру Г. Ф., Ющенко К. Л., Пилипенко А. Т., Яцимирського К. Б., Баха Олексія, Соколовського О. Н., Власюк П. А., Підоплічка І. Г., Шелудько І. М., Слешинського І. В., Рвачова В. Л., Гегельського Івана, Файнберга Я. Б., Черепніна В. Т., Борзяка П. Г., Бондаря А. Г., Олейника О. А., Погребинського Й. Б., Ващенко-Захарченко М. І., Білика Г. І., Ємченко А. І., Мовчан В. А. Черкащенко М. І., Криницького Івана, Бабенко Г. О.

⁷³ Славетні українці – наші земляки. Краєзнавча розповідь про художників Черкащини. Для учнів 7–9 класів / Черкаська обласна бібліотека для дітей / підготувала Ткач Л. О. – Черкаси, 2005. – 24 с. – Випуск 5. Йдеться про Івана Кулика, Данила Нарбути, Василя Євича, Дмитра Головка, Анатолія Радзіховського, Віктора Клименка, Тамару Гордову.

⁷⁴ Пам'ятні літературні дати Черкащини 2008 року. Експрес-інформація / Черкаська обл. б-ка для дітей / підгот. В. М. Корженевська. – Черкаси, 2007. – С. 8.

⁷⁵ Йдеться про Йова Кондзелевича, Гуменюк Т., Байду Т., Горик Н., Онуфрійчук М.

⁷⁶ Йдеться про Д. Шупт, Б. Сушинського та ін.

⁷⁷ Йдеться про Л. Пшеничну, А. Лимич, Р. Солоневського, М. Тимчака, Л. Куліша-Зінківка, Л. Рибенку, С. Шморгуна, А. Войнарович, Ю. Березу, М. Березу.

⁷⁸ Містить відомості про В. Короленка та ін.

⁷⁹ Йдеться про І. Г. Пашук.

⁸⁰ Містить відомості про Є. Гуцала, М. Трублаїні, О. Ольжича, М. Познанську та ін.

⁸¹ Імена на літературній карті Сумщини. Письменники-ювіляри 2004 року. Біобібліографічний покажчик / Управління культури Сумської облдержадміністрації, Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського / уклали: Бурятова Т. І., Нагорна Н. Б. – Суми, 2004. – 38 с.

⁸² Письменники Сумщини у Великій Вітчизняній. Біобібліографічний довідник / Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського. – Суми, 2005. – С. 8.

⁸³ Містить відомості про Зиновія Біленка, Дмитра Білоуса, Петра Вершигору, Віталія Виноградського, Платона Ворнька, Петра Гришка, Миколу Данька, Івана

Дорошенка, Миколу Дятленка, Івана Іванченка, Павла Ключину, Олексія Кустенка, Віктора Лазню, Юрія Лисенка, Григорія Нудьгу, Павла Охріменка, Олексія Палажченка, Володимира П'якова, Пилипа Рудя, Олексія Столбіна, Олексю Ющенка.

⁸⁴ Йдеться про І. Вільде, І. Івасюка, С. Ротару, О. Приходько, Г. Шевченка та ін.

УДК 069(477)(09)+929(477):069 Рудинський

Леся Івашук,
молодший наук. співробітник НБУВ

МИХАЙЛО ЯКОВИЧ РУДИНСЬКИЙ (1887–1958) ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК МУЗЕЙНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ СПРАВИ

У статті висвітлюється діяльність Михайла Яковича Рудинського, співробітника Кабінету-музею антропології та етнології ім. Ф. Вовка Всеукраїнської академії наук, видатного українського археолога та музейного працівника.

У 20–30-х роках під егідою ВУАН організовувались науково-дослідні установи, де самовіддано працювали дослідники. Вони зробили великий внесок у науку, зокрема йдеться про діяльність співробітників Кабінету-музею антропології та етнології ім. Ф. К. Вовка, названого на честь видатного археолога, який залишив свій безцінний спадок Україні.

29 березня 1921 р. було ухвалено заснувати при УАН у безпосередньому віданні Спільного зібрання Музей (а пізніше й Кабінет) антропології та етнології ім. Ф. К. Вовка і надіслати до НКО УСРР додатковий кошторис на музей, а також одногосно обрано учня прославленого професора Ф. К. Вовка – О. Г. Алешо – керівником науково-дослідного закладу, А. З. Носова та А. І. Онищука – його постійними співробітниками [2, арк. 1, 2].

3 листопада 1924 р. на засіданні Спільного зібрання ВУАН М. Я. Рудинського затверджено постійним нештатним співробітником Кабінету антропології та етнології ім. Ф. К. Вовка [3, арк. 1]. Тільки 1 жовтня 1929 р. його було переведено за конкурсом у штатні наукові співробітники [1, с. 225, 226, 228]. Внесок цього науковця у академічну музейну справу й досі не оцінений належним чином.

Михайло Якович Рудинський (2 (14 або 27).10.1887–23.06.1958) – український археолог, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Кабінету-музею антропології та етнології при ВУАН. Народився в м. Охтирка Харківської губернії (зараз – Сумська область) в сім'ї земського лікаря, брат Євгенії Яківни Рудинської (завідуючої Музеєм діячів науки та мистецтва при ВУАН). В 1905 р. закінчив Охтирську гімназію, вступив до Петербургського історико-філологічного інституту, де навчався до 1907 р., потім перейшов на історико-філологічний факультет Харківського університету, який закінчив у 1910 р.